

«ΩΣ Ο ΑΣΩΤΟΣ ΥΙΟΣ ΗΛΘΟΝ ΚΑΓΩ ΟΙΚΤΙΡΜΩΝ»

(Θεολογικό σχόλιο στην Κυριακή του Ασώτου)

ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ Θεολόγου - Καθηγητού

Οι άγιοι Πατέρες όρισαν τη δεύτερη Κυριακή του Τριωδίου να είναι αφιερωμένη στην καταπληκτική και διδακτική παραβολή του ασώτου υιού (Λουκ.15,13-32). Σκοπός τους ήταν να τονισθεί στους πιστούς η απύθμενη αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και το πλούσιο έλεος της συγχώρεσης, που δίνει στους μετανοούντες ανθρώπους. Να διδάξει, σε όσους είναι απελπισμένοι, ότι ο Θεός παραμένει με ανοιχτές αγκάλες να δεχτεί τον κάθε μετανοημένο αμαρτωλό, όσο αμαρτωλός και αν είναι.

Αν η προηγούμενη Κυριακή του Τελώνου και Φαρισαίου είναι αφιερωμένη στη στηλίτευση της παθολογικής εγωιστικής αυτάρκειας και την κατάδειξη των δεινών συνεπειών της, η δεύτερη Κυριακή είναι αφιερωμένη στην ταπείνωση, τη μετάνοια και στα ευλογημένα παρεπόμενά της. Αν η καταραμένη εγωπάθεια κλείνει ερμητικά την πόρτα της σωτηρίας, η μετάνοια την ανοίγει διάπλατα και ενώνει ξανά τον άνθρωπο με το Θεό.

Ο ευαγγελιστής Λουκάς μας διέσωσε την παραβολή αυτή ως εξής: Υπήρχε κάποιος πατέρας που είχε δυο γιους. Ο δεύτερος, κάποια στιγμή, ζήτησε το μερίδιο της κληρονομιάς του και έφυγε σε μακρινές χώρες, όπου σπατάλησε την περιουσία του σε ασωτίες. Τα χρήματα κάποτε τελείωσαν και στην περιοχή έπεσε μέγας λιμός. Αναγκάστηκε να γίνει χοιροβοσκός και να προσπαθεί να χορτάσει από τις βρωμερές και ευτελείς τροφές των χοίρων. Μέσα στη δίνη του θυμήθηκε την αρχοντική ζωή στο πατρικό σπίτι. Θυμήθηκε πως ακόμα και οι δούλοι του πατέρα του ζούσαν ασύγκριτα καλλίτερη ζωή από τη δική του. Τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση να γυρίσει στο σπίτι του και να ζητήσει από τον πατέρα του να τον συγχωρήσει και να τον προσλάβει ως δούλο του. Όμως ο στοργικός πατέρας του τον δέχτηκε ως γιο του και τον περιποιήθηκε δεόντως, παρά τις διαμαρτυρίες του μεγάλου γιου του, διότι **«νεκρός ην και ανέζησε, και απολωλώς ήν και ευρέθη»** (Λουκ.15,32).

Κάποιοι υποστηρίζουν δικαιολογημένα πως και αν ακόμη είχε χαθεί ολόκληρο το Ευαγγέλιο και είχε σωθεί μόνο αυτή παραβολή, θα μπορούσε αυτή να αποτελέσει κείμενο ελπίδας και σωτηρίας για το ανθρώπινο γένος. Σε καμιά θρησκεία του κόσμου δε παρουσιάζεται ο Θεός τόσο συμπονετικός, ως στοργικός άνθρωπος πατέρας. Αντίθετα πρεσβεύουν αλλόκοτους μοχθηρούς «θεούς», οι οποίοι μισούν τους ανθρώπους. Στην αρχαιοελληνική θρησκευτική παράδοση οι «θεοί» ζήλευαν και μισούσαν θανάσιμα τους ανθρώπους. Γι' αυτό και οι άνθρωποι ήταν αναγκασμένοι να κάνουν ασταμάτητα θυσίες και άλλες τελετουργίες για τον εξευμενισμό τους. Ως και ανθρωποθυσίες έκαναν οι αρχαίοι προκειμένου να τους κατευνάσουν την μήνη και γλυτώσουν από την αναίτια τιμωρία των ψευδοθεών τους. Αλλά και οι Εβραίοι δεν είχαν καλλίτερη αντίληψη για το Θεό. Απομακρυσμένοι από το κήρυγμα των προφητών, φαντάζονταν το Θεό φοβερό και απόκοσμο τιμωρό, ο Οποίος υπάρχει για να κατασκοπεύει τους ανθρώπους, παρ' όλο που Θεός τους διευκρίνισε πως **«ως απέχει ο ουρανός από της γης, ούτως απέχει η οδός μου από των οδών υμών, και τα διανοήματα υμών από της διανοίας μου»** (Ησ.55,9). Τους ειδοποιούσε, μέσω των αγίων προφητών ότι έχουν απόλυτα λανθασμένη άποψη για Εκείνον.

Ο σαρκωμένος Λόγος του Θεού, ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, ο Οποίος έφερε την αλήθεια και το φως στον κόσμο, αφού **«ή χάρις και ή αλήθεια διά Ίησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο»** (Ιωάν.1,18), φανέρωσε στους ανθρώπους και την αληθινή σχέση του Θεού με τα πλάσματά Του. Αποκαλύπτοντας τον αληθινό Τριαδικό Θεό (Α' Ιωάν.2,23), αποκάλυψε και τον τρόπο υπάρξεώς Του, πως **«ο Θεός αγάπη εστί»** (Α' Ιωάν.4,16), που σημαίνει ότι ο τρόπος υπάρξεως των Θείων Προσώπων είναι

αγαπητικός. Η αγάπη του Θεού εκτείνεται και προς τα πλάσματά Του. Η στάση του Θεού προς αυτά είναι ομοίως αγαπητική, η οποία εκδηλώνεται ως άκτιστη ενέργεια.

Κύριος αποδέκτης της αγάπης του Θεού είναι ο άνθρωπος, το κορυφαίο δημιούργημά Του, η εικόνα Του (Γεν.1,26). Αγαπά τον άνθρωπο, αλλά ταυτόχρονα σέβεται απόλυτα την ελευθερία και τις επιλογές του, ως πρωταρχικό στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας. Πνίγει μέσα στα φιλάνθρωπα σπλάχνα Του τον πόνο Του για την αποστασία του καθενός και περιμένει καρτερικά την επιστροφή του. Μόλις αυτή υπάρξει σβήνει με μια μονοκονδυλιά όλες τις άνομες πράξεις του και τον αποκαθιστά στην πρότερη θέση του.

Μετάνοια σημαίνει κατά γράμμα μεταστροφή, αλλαγή νου. Στην ουσία σημαίνει την οντολογική μετάλλαξη του ανθρώπου από την κατάσταση της εγωπαθούς αυτάρκειας στην κατάσταση της συναίσθησης της αμαρτωλότητας. Είναι η μετάβαση στο πνεύμα της ταπείνωσης και της συντριβής μπροστά στον απόλυτα αγαθό Θεό, του Οποίου το φως φανερώνει άπλετα το σκοτεινό μας εαυτό. Η συνειδητοποίηση της πτωτικής μας καταστάσεως, της επώδυνης τραυματικής εμπειρίας μας και της απουσίας διαύλων της χάριτος του Θεού στον εαυτό μας είναι το πρώτο βήμα για την οντολογική μας αποκατάσταση. Έπεται η υλοποίηση της μεγάλης μας απόφασης για την έμπρακτη αλλαγή της νοοτροπίας μας και τη διόρθωση της πορείας μας προς το Θεό.

Η μετάνοια απαιτεί ιδιαίτερο ηρωισμό και αγωνιστική διάθεση, όπως αποτυπώνεται θαυμάσια στην ευαγγελική περικοπή του ασώτου υιού. Όπως όλα τα αγαθά, έτσι και η σωτηρία μας, είναι αποτέλεσμα ηρωισμού, ασυμβίβαστης αυταπάρνησης και σκληρού αγώνα. Ο αντίδικος διάβολος επιτίθεται «**ως λέων ωρυσόμενος**» (Α΄Πετρ.5,8) κατά του ανθρώπου, τον πολεμά με λύσσα και δεν τον αφήνει να έρθει «**εις εαυτόν**». Του βάζει άπειρα εμπόδια, για να του εκριζώσει κάθε διάθεση μετάνοιας. Το χειρότερο και πλέον αποτελεσματικό εμπόδιο, που του βάζει, είναι η απελπισία. Βάζει στο μυαλό του αμαρτωλού απαισιόδοξες σκέψεις και ιδέες, ότι δήθεν ο Θεός τον μισεί και δεν θα τον συγχωρήσει για την αμαρτωλότητά του, κρατώντας τον δέσμο της αμαρτίας και του κακού. Όμως ο αμαρτωλός, το πρώτο πράγμα που έχει να σκεφτεί, είναι ότι ο Θεός ποτέ δεν έπαψε να τον αγαπά και τον προσμένει εναγωνίως να επιστρέψει στις στοργικές του αγκάλες. Να στηρίζει τις ελπίδες του στο απύθμενο θείο έλεος, το οποίο μπορεί να σβήσει ακόμα και το μεγαλύτερο κρίμα. Ο Κύριος μας διαβεβαίωσε πως «**χαρά είναι εν τω ουρανών επί ενι αμαρτωλώ μετανοούντι**» (Λουκ.15,7), που σημαίνει πως ο φιλάνθρωπος Θεός και Πατέρας μας, μαζί με όλο τον ουράνιο πνευματικό κόσμο, περιμένουν τη μετάνοιά μας, για να πανηγυρίσουν! Ακόμη εγκωμιάζονται οι μετανοούντες ως «**μακάριοι, ων αφέθησαν αι ανομιαί και ων απεκαλύφθησαν αι αμαρτίαι. Μακάριος ανήρ, ω ου μη λογίζεται Κύριος αμαρτίαν**» (Ψλμ.31,1-2). Τόσο σπουδαία υπόθεση είναι για τον αμαρτωλό άνθρωπο η μετάνοια, την οποία ζητά ο διάβολος να ματαιώσει!

Ένα θαυμάσιο τροπάριο της ημέρας εκφράζει απόλυτα τα υψηλά νοήματα της παραβολής του ασώτου, ως εξής: «**Της πατρικής δωρεάς διασκορπήσας τον πλούτον, αλόγοις συνεβοσκόμην ο τάλας κτήνεσι, και τοις αυτών ορεγόμενος τροφής, ελίμωττον μη χορταζόμενος' άλλ' υποστρέψας προς τον εύσπλαχνον Πατέρα, κραυγάζω συν δάκρυσι' Δέξαι με ως μισθίον, προσπίπτοντα τη φιλανθρωπία Σου, και σώσον με**». Ο καθένας μας είναι και ένας άσωτος μπροστά στα μάτια του Θεού, που σπαταλήσαμε, σαν τον άσωτο της παραβολής, τον πνευματικό πλούτο του ουράνιου Πατέρα μας. Μακριά από Αυτόν υποβιβαστήκαμε στην κατηγορία των κτηνών. Αφήσαμε τις πολυτελείς πνευματικές τροφές του βασιλικού τραπέζιού και συρόμαστε στα βρωμερά και δυσώδη αποφάγια του κόσμου,

τα οποία μοιάζουν με τις τροφές των κτηνών, χωρίς και αυτές να μπορούν να μας χορτάσουν.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, το οποίο φανερώνει περίτρανα την εκτροπή μας σε αλλότριους και επικίνδυνους δρόμους απώλειας, είναι και η συνήθεια κάποιων συγχρόνων μας την Κυριακή του Ασώτου να την «εορτάζουν»! Να «εορτάζουν» την ασωτία τους και να τη «γλεντάνε»! Να διαλαλούν με καμάρι και κομπασμό ότι είναι άσωτοι. Να γυρίζουν στις ταβέρνες και σε άλλους τόπους διασκέδασης και να ασωτεύουν, τιμώντας τον Άσωτο της παραβολής, για την ασωτία του και όχι για τη μετάνοιά του, την οποία τιμάμε εμείς οι πιστοί αυτή την ημέρα! Απόλυτος παραλογισμός και υποδούλωση στην αμαρτία!

Όμως η Αγία μας Εκκλησία, αυτή την ευλογημένη περίοδο, μας καλεί να έρθουμε «εις εαυτόν». Να συνειδητοποιήσουμε τη δεινή μας κατάσταση και να σταματήσουμε τον κατηφορικό δρόμο, που οδηγεί στην απώλεια. Να αναλογιστούμε την βασιλική μας καταγωγή, ότι είμαστε τα παιδιά του υπέρτατου Βασιλέα Θεού και κληρονόμοι της βασιλείας Του. Να κατανοήσουμε ότι ο Θεός Πατέρας μας είναι στοργικός και μας περιμένει να κάνουμε την εμφάνισή μας για να τρέξει να μας προϋπαντήσει. Να μας βγάλει τα βρωμερά κουρέλια της αμαρτίας και της φθοράς από πάνω μας, διότι έτσι καταντήσαμε τη λαμπρή στολή της ψυχής μας, και να μας ντύσει και πάλι τα ενδύματα της λαμπρότητας. Να μας βάλει στο χέρι το πολύτιμο δακτυλίδι των αρραβώνων μας με την αιώνια ζωή. Να μας παραθέσει το πλούσιο τραπέζι της χρηστότητάς Του, προκειμένου να εορτάσουμε όλοι μαζί το γυρισμό μας στον πατρικό μας σπίτι, ότι νεκροί ήμασταν και ξαναζήσαμε, χαμένοι ήμασταν και βρεθήκαμε!